

Rondwandeling 1: Om de Zuid van MD (18,5 km)

Deze rondwandeling voert door de Broekpolder, de Aalkeet Buitenpolder en de Commandeurspolder. Afhankelijk van de vaartijden van veerpont de Kwakel is ook de Duifpolder in de route opgenomen. Een afwisselende route door polder en weilanden, langs vaarten en sloten, over kades en dijken door bos en park

Routebeschrijving

De routebeschrijving van de wandeling maakt gebruik van het wandelroutenetwerk Hof van Delfland. Waar de route daarvan afwijkt worden in deze routebeschrijving verdere details gegeven. Verstoringen in het netwerk? Meld ze bij: www.meldpuntroutes.nl.

Scan de QR-code voor een export van de route in GPX-formaat.

Vaartijden veerpont de Kwakel: mei-sept dagelijks, apr en okt weekend en feestdagen.

Zie ook: vaartijden-de-Kwakel

Als startpunt van deze rondwandeling is gekozen knp 56 aan de Krabbeplass.

Start: knp 56. via het surfpad richting knp 16 en bij Zuidbuurt RA naar knp 95.

Knp 95: naar knp 14, 62, 24, 46, 68, 78, 66 en knp 15.

Knp 15: over de Commandeurskade naar knp 34, naar knp 22 en 32. Zie ook vaartijden veerpont de Kwakel. Als de veerpont in bedrijf is kan hier worden gekozen voor de routesuggestie: *, anders naar knp 85 door de Duifpolder.

Knp 85: naar knp 89, met de trekschuit over de Vlaardingervaart naar knp 83, 52 en 71.

Knp 71: naar knp 68, 27, 37 en knp 23.

Knp 23: naar knp 28, 43, 03, (vermijd de aftakking naar links net na knp 03 ivm mogelijke wateroverlast), knp 86. Via het Bruine Beerpas naar knp 59. LA en over het vogelhutpad naar knp 55, 31 en knp 56. *Het eindpunt is bereikt.*

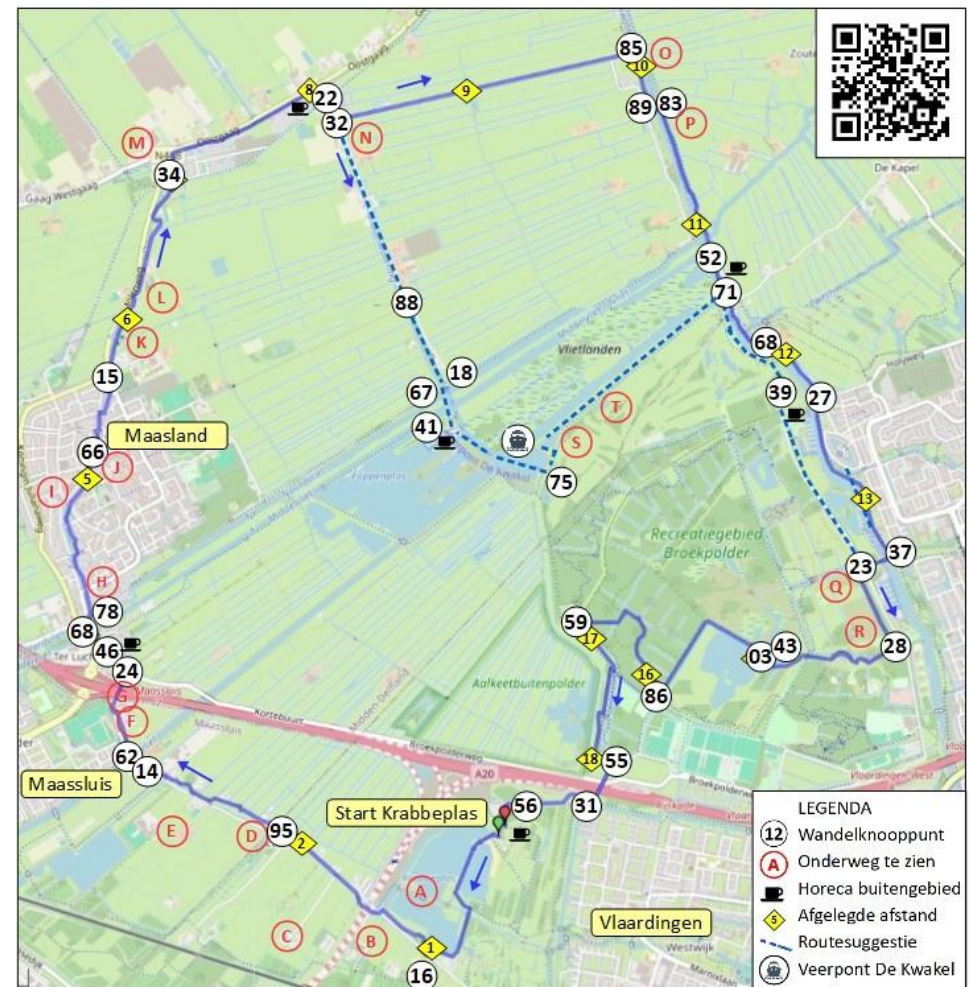
Voor de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van het begin- en eindpunt van de wandelroute wordt verwezen naar www.9292ov.nl

Routesuggestie

Deze is op de kaart aangegeven met een stippellijn.

***: Knp 32: Veerpont de Kwakel.** Als de veerpont in bedrijf is: vanaf knp 32 via knp 88 naar knp 67 en knp 18. Met de veerpont naar knp 75, eventueel met tussenstop bij Cafe / .Restaurant 't Jachthuis (knp 41). Vanaf knp 75, langs de Vlietlanden, naar knp 39 en 23. via de onverharde Broekkade. In geval van wateroverlast wandel dan langs de Watersportweg.

Vervolg de oorspronkelijke route – lees verder bij Routebeschrijving

Onderweg te zien

Midden-Delfland, het groene hart van de zuidwestelijke Randstad. Een kleinschalig oud cultuurlandschap met de kenmerken van het Hollandse landschap achter de duinen: laaggelegen (1 tot 3 m onder NAP) en lichtglooiend door de oude kreekruggen en de natte veengebieden daartussen. De op de kreekruggen gelegen boerderijen, de oude dorpskernen, de vele molens en gemalen, de kades en oude slotenpatronen tonen je steeds weer de eeuwenoude historie van dit gebied. Een groene oase met een rijke natuur en weidse vergezichten te midden van het grootschalige stedelijke en industriële geweld.

De locatie van onderstaande bezienswaardigheden is gemarkeerd op de routekaart. De rode volgletter wordt hierbij gebruikt als referentie.

Opgraving in wijk Westwijk, Vlaardingen, in de periode 1959-1964

ode tussen 3.500 en 2.500 jaar v. Chr. De stenen bijl die in 1958 in de Westwijk van Vlaardingen werd gevonden, maakte dat de geschiedenisboeken herschreven moesten worden. Tot dan toe had men aangenomen dat West-Nederland in de prehistorie onbewoond was. Gevonden zijn hier gebruiksvoorwerpen van gepolijst hout en bot, stenen bijlen, resten van kano's, etc. Later bleek deze cultuur ook voor te komen in andere delen van West- en Zuid-Nederland.

Artist impression Hollandtunnel

31.500 handtekeningen tegen de aanleg van deze snelweg. Volgens tegenstanders zorgt deze voor een aantasting van diverse kwetsbare gebieden, waaronder eeuwenoud cultuurlandschap tussen Vlaardingen en Maassluis en recreatiegebied de Krabbeplas.

Sarijnenhove, Rijksmonument

was Sarijnenhove als buitenplaats in gebruik bij de Delftse notabel Nicolaes Boogaert. (Rijksmonument).

A. Krabbeplas

De Krabbeplas werd omstreeks 1990 ten behoeve van de waterberging gebaggerd. Inmiddels is het een aantrekkelijke recreatieplas. Bij het baggeren van de plas werd een skeletgedeelte aangetroffen van een man uit de Bronstijd (14e eeuw v. Chr.), een periode waarvan tot dan toe niet bekend was dat Midden-Delfland werd bewoond. Ook zijn in de omgeving de eerste sporen van de Vlaardingen-cultuur aangetroffen: een prehistorische cultuur uit de peri-

B. A24, Hollandtunnel

De aanleg van de snelweg A24, de verbinding tussen de A15 en de A20 is begonnen in 2018. De weg snijdt dwars door de Aalkeet-Binnenpolder, voor een deel ondergronds via de Hollandtunnel. Diverse organisaties, waaronder Natuurmonumenten en Milieufensie en lokale actiegroepen, verzamelden in totaal

C. Sarijnenhove

De achterzijde van deze zeer monumentale boerderij toont nog slechts een gedeelte van de vroegere stal. De voorgevel is des te indrukwekkender. In 1644 werd een extra kamer aan de (oudere) boerderij aangebouwd, waardoor een zeer breed geheel ontstond met fraaie vensters en trapgevels. In die tijd

D. Dammolen

De eerste vermelding van een windmolen hier is uit 1446. In 1809 is de molen herbouwd (de herdenkingssteen is nu in een muur van het gemaal gemetseld). De molen is er niet meer. Op de fundamente

is een gemaal gebouwd (1882), dat niet meer in gebruik is. Het huidige gemaal ligt grotendeels onder het maaiveld. De achterwaterloop is het enige dat nog herinnert aan de Dammolen.

E. Aalkeetpolders

In de Aalkeet-Binnen- en Buitenpolder zijn de kenmerken van het Hollandse landschap achter de duinen goed te zien: licht golvend door de oude kreek- ruggen met daartussen vochtige restanten van oude waterlopen. De oudste boerderijen staan op terpen;

de wegen volgen slingerend de oude kreekruigen. De beide polders worden gescheiden door de Zuidbuurt, de oude verbindingsweg tussen Vlaardingen en Maassluis. De Aalkeet-Buitenpolder ten noorden van de Zuidbuurt kenmerkt zich door een grote openheid. De polder bestaat voor het grootste deel uit veenweiden met uitsluitend veeteelt. Een deel van het gebied is door de Vereniging Natuurmonumenten ingericht voor de natuur. Hier wordt het waterniveau plas-dras gehouden speciaal voor de weidevogels. De eendenkooi Het Aalkeetbuiten is één van de twee overgebleven eendenkooien in Midden-Delfland.

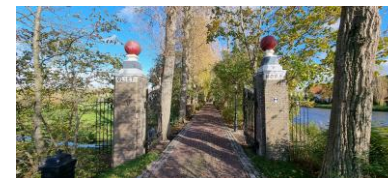
De Aalkeet-Binnenpolder ten zuiden van de Zuidbuurt is veel dichter begroeid. Hier is veel bos aangeplant om het zicht op de industrie langs Het Scheur te beperken. In de strook tussen de bebossing en de Zuidbuurt en langs de Zuidbuurt zelf liggen veel oude boerderijen. De polder heeft overwegend een kleibodem en is daarom meer geschikt voor landbouw.

F. Zuidbuurt 5

Langs de Zuidbuurt staan diverse historisch interessante boerderijen, veelal met bouwsporen uit de 16e eeuw. Ze staan echter een heel eind van de weg af, aan een lange toegangsla en daardoor niet altijd goed te zien. De Karperhoeve (Zuidbuurt 5) is gebouwd in 1711 met gebruikmaking van delen van

een oudere boerderij. Zoals vrijwel alle boerderijen in Midden-Delfland gebouwd op een lokale kreekrug. De Karperhoeve werd in de achttiende eeuw 'Het Land van Beloften' genoemd, naar het Bijbelverhaal waarin Abraham de belofte wordt gedaan van een land voor zijn nageslacht (Genesis 12:7). Op de deurkalf van de boerderij zijn Josua en Caleb afgebeeld, die door Mozes als verkenners uitgestuurd waren en terugkwamen met een grote druiventros uit het Eshkol-dal (Numeri 13:23). De druivendragers symboliseren de overvloed.

G. Vliethoff, Korte Buurt 21

In 1795 sloeg ook in Maasland de Bataafse Revolutie toe. De schout werd afgezet. De nieuwe schout werd mr. Adrianus Denick. Omdat de naam van zijn buitenverblijf Denicklust wat arrogant klonk, veranderde hij deze in Vliethoef. Waarschijnlijk is het

pand altijd tevens boerderij gebleven. Een van de volgende eigenaars, Hendrik Klapwijk, liet in 1892 het huis na aan de diaconie van de Hervormde Gemeente in Maasland. Nu heet het Vliethoff en is in vernieuwde vorm als woonhuis in gebruik. Het fraaie inrijhek herinnert aan de periode als buitenplaats.

dit gebied, zeer zware gesnoeide beuken, waarschijnlijk restanten van een oude oprijlaan van de boerderij aan de Kluisgade.

H. Kluisgade

Langs de Kluisgade liggen "schiereilandjes" in de Zuidgaag met daarop oude fruitbomen. Het boezemland is rijk aan plantensoorten. Hier bloeien in het voorjaar de kievitsbloem en het zomerklokje.

Bij de brug (Burg. Groot Enzeringsingel) staan, voor

I. De Schilpen

Het museum De Schilpen ('s-Herenstraat 24) is sinds 1981 gehuisvest in een kruidenierswinkel die daar 150 jaar geleden is gevestigd. Het interieur van de winkel is gaaf behouden gebleven. De naam "De Schilpen" komt van het schelpenpleintje dat van oudsher vóór de winkel lag. Voor openingstijden en verdere details zie: <https://www.schilpen.nl/openingstijden/>

Detail kaartboek Jan Jansz. Potter [ca 1530-1590], landmeter en kaarttekenaar van Delfland, met rechts de Commandeurshof

J. Oude Kerk

De Oude Kerk (vroeger Hervormde Kerk) staat op een hoge plaats aan de Gaag, waar in de vroege Middeleeuwen een burcht heeft gestaan met er omheen een ronde palissade en gracht. De oudste delen van de huidige kerk, delen van de toren, dateren uit ca 1400. Het schip is in de 15e eeuw gebouwd en de noordbeuk rond 1500. De parochie Maselant was toen heel groot en omvatte onder andere De Lier, Schipluiden, Delft en Pijnacker. In 1945 is de kerk geheel uitgebrand en vervolgens volledig gerestaureerd.

K. Commandeurspolder en -gade

De polder en gade zijn genoemd naar de Commandeur van Maasland. De grote en rijke Duitse Orde, één van de grote middeleeuwse geestelijke ridderorden, bezat veertien commanderijen. De commanderijen waren kleine beheerscentra met eigen inkomsten uit voornamelijk pacht en kerkelijke inkomsten (aan veel commanderijen was een parochiekerk verbonden). De commandeur bestuurde het geheel en de op de commanderij levende priester en ridderbroeders wijdden zich aan gebed en het beheer van de goederen. In 1241 vestigde de Ridderlijke Duitse Orde zich op Maaslands grondgebied, in de Oude Camps

polder. In 1365 verhuisde de orde naar de Commandeurshof naast de dorpskerk. Graaf Willem II schonk het patronaatsrecht van de dorpskerk aan de orde. In de 14e eeuw werd vanuit Maasland ook de nederzetting Maeslantsluys (Maassluis) bestuurd.

L. Commandeursgade 46

Sinds 2000 Rijksmonument. De boerderij is tot eind jaren '60 van de vorige eeuw familiebezit geweest van de familie Van der Lely. Op een kaart uit 1570 van Jan Jansz. Potter is reeds op deze plaats een boerderij ingetekend. Op de kaart zien we een eenvoudige boerderij met hooiberg getekend. In 1846 erfde zijn dochter Maartje Noordam-van der Lely de

boerderij. De woning kreeg toen de naam Arendshoeve, naar haar man Arend Noordam. Het huidige gebouw (omstreeks 1860 gebouwd) is een typische 19e eeuwse Midden-Delflandse boerderij met een losse waterbak (pet), een fornuis, een rookschouwsteen, tussen de voor- en achterkamer twee bedsteden. De opkamer lag boven de koelkelder en een grote onbetimmerde zolder. Rond 1850 is een dwarsstuk op de koestal aangebouwd voor paarden, de stier en de kalveren. Hierdoor werd het erf als een carré omsloten. De boerderij heeft een zeldzaam inpandig melkhok waar melkbussen koel stonden alvorens de kaaskelder in te gaan. Verbouwing is van de jaren '70 van de vorige eeuw.

Verkeersknooppunt Maaslandse Dam

M. Maaslandse dam

De kruising met de oude (stoom)tramdijk en de weg die van de Oost- en Westgaag naar Maasland loopt, noemt men in de volksmond 'Maaslandse dam'. De Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij (WSM) had een compleet railnetwerk aangelegd in het Westland met verbindingen naar Den Haag en Delft.

De vertakking naar Maasland was hier doodlopend. In 1912 werd de driehoek Maaslandse dam voltooid. Deze driehoek maakte het mogelijk om vanuit De Lier naar Maasland en Maassluis te rijden. In hetzelfde jaar werd de spoorverbinding naar Delft via Schipluiden feestelijk geopend. Het traject Maaslandse Dam - Maassluis sloot al weer in 1934. Het vervoer per spoor tussen de Maaslandse Dam en Delft stopte in 1968.

Kwakelbrug, naar Doelpad door de Commandeurspolder

N. Kwakelweg

De naam Kwakelweg en Kwakelbrug is afgeleid van het woord kwakel. Een kwakel, ook wel kwakeltje of kwakkel genoemd, is een hoge smalle voetgangersbrug, met een vlak middengedeelte en aan weerszijden schuine plankieren met gespijkerde dwarslatten. Langs de schuine planken en het platte dek zijn houten leuningen aangebracht. Deze bruggen zijn vaak onderdeel van een trekvaartenstelsel. Ze stonden meestal op de kruispunten waar twee vaarten bij elkaar kwamen.

Zeilende Westlander

O. Langs de Vlaardingervaart

Langs de Boonervliet en de Vlaardingervaart zijn door het Hoogheemraadschap Delfland natuurvriendelijke oevers aangelegd. De oevers zijn minder stijl gemaakt zodat dieren gemakkelijker het water in en uit kunnen en de diversiteit van de begroeiing is vergroot. De ondiepe poelen vormen een ideale paaiplaats voor vissen en een aantrekkelijke verblijfplaats voor waterinsecten en vogels.

P. Zelfbedieningspont de Trekshuit

De zelfbedieningspont De Trekshuit voorziet in de verbinding tussen de Duifpolder en de Zouteveense Polder. Hij brengt je op jouw eigen kracht over de Vlaardingervaart. De pont is het hele jaar beschikbaar (behoudens bij ijsgang).

Opspuiten Broekpolder

Q. Broekpolder

De boerenbedrijven in de Broekpolder werden in de jaren '60 van de vorige eeuw onteigend en afgebroken ten behoeve van stadsuitbreiding van Vlaardingen. De polder werd opgehoogd met wat later bleek vervuild havenslib, en was daardoor niet meer geschikt voor woningbouw. De grond werd met een

laag zand afgedekt. Nu is de polder ingericht als recreatiegebied. Ondanks de ernstige vervuiling (o.a. met zware metalen) bleek het slib toch vruchtbaar. Een aantal delen, zoals Het Klauterwoud en De Ruigte, is nu bedekt met een dikke laag schone grond. Tussen 1973 en 1975 werd een proefbos aangelegd met diverse boomsoorten, waaronder de snel groeiende populier. Het gebied wordt beheerd door de gemeentes Midden Delfland en Vlaardingen, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Voor begrazing worden Schotse Hooglanders ingezet. Voor de natuurrecreant zijn fiets-, mountainbike-, wandel- en scateroutes aangelegd. Voor kinderen is er het Klauterwoud. Als educatief element is het Educatief Archeologisch Erf aangelegd, met boerderijen gebouwd zoals in de tijd van de Vlaardingencultuur.

Nagebouwd woonhuis uit de tijd van de Vlaardingen-cultuur (foto Federatie Broekpolder)

R. Educatief Archeologisch Erf

In de Broekpolder is in 2016 gestart met de aanleg van het Educatief Archeologisch Erf, een verzameling gebouwen zoals ze in de prehistorie, de Romeinse Tijd, de Middeleeuwen en de vroegmoderne tijd in dit gebied stonden. Het eerste gebouw dat is voltooid is een woonhuis uit de tijd van de Vlaardingencultuur (ca 3000 v.Chr.).

winter 2011/2012

S. Veerpont de Kwakel

De veerpont verbindt de polder- en natuurgebieden Duifpolder en Commandeurspolder met het bosrijke gebied van de Broekpolder. De pont wordt gerund door vrijwilligers en beheerd door het Recreatieschap Midden-Delfland. Eind cq keerpunt is het Bommeer, een natuurlijk meer. De naam komt al in de Middeleeuwen voor.

Het Balkon

T. Vlietlanden / kunstwerk Het Balkon

Het Balkon, ontworpen door Marchel-Wim van Dongen en Erik de Graaf, lijkt nog het meest op een grote springplank in het zwembad. Maar hier niet met de bedoeling om er vanaf te springen, maar te genieten van het uitzicht over de Boonervliet en de erachter gelegen Vlietlanden. Dat is een uniek stukje rietland dat nooit is ontgonnen maar wel bebouwd in de Middeleeuwen. Daarom zijn de Vlietlanden min of meer op de oorspronkelijke hoogte gebleven. De omliggende polders zijn wel meters gezakt, omdat daar het grondwater machinaal werd en wordt weggepompt om bruikbaar grasland te verkrijgen. De Vlietlanden met hun prachtige natuur, zeldzame bloemen als rietorchis en dieren als de Noordse woelmuis, wordt beheerd door Natuurmonumenten.

Bronvermelding

Deze wandelroute maakt deel uit van een serie van 15 lange afstandsroutes, voor het eerst gepubliceerd in de periode 2015-2020. De serie is gemaakt door Jos van der Heide van de werkgroep Paden van de Midden Delfland Vereniging in samenwerking met de vereniging Te Voet. In 2024 zijn de routes geactualiseerd. Bij deze bewerking is tevens dankbaar gebruik gemaakt van:

- artikelen uit de Jaarboeken van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden en informatie op de website www.middendelfland.net.
- publicaties van Midden-Delfland is Mensenwerk: <https://www.mdmw.nl/>